

שכר המצוות - גשמי או רוחני?

על-פי 'לקוטי שיחות' חלק לז

שיחה מעובדת לפרשת השבוע

שהרי האדם לא ייוולד עם ידיעה מושלמת בעניינים רוחניים, לכן יש צורך לפרט את הניסים הגשמיים שיתרחשו בזמן הגאולה.

אולם קשה להסביר כך, שכן, לא מסתבר שפרשה זו נאמרה עבור אנשים פשוטים בלבד, ואילו לאנשים שיש להם השגה בשכר רוחני הפרשה אינה שייכת כלל.

זאת ועוד: על הפסוק "אם בחוקותי תלכו" מסבירים חז"ל⁷, שהכוונה היא "שתהיו עמלים בתורה"; לימוד מתוך **עמל ויגיעה**, המביא לקיום כל המצוות. בנוסף, תורת החסידות מבארת שהביטוי 'בחוקותי' הוא מלשון 'חקיקה', היינו, שלימוד התורה הוא באופן שהתורה נחקקת ונקבעת אצל הלומד, עד שנעשה האדם מציאות אחת עם התורה. והרי פשוט וברור שאצל אדם שעמלו בתורה הייעודים הגשמיים לא תופסים מקום כלל ועיקר! ואם-כן, מדוע האריכו חז"ל בשכר גשמי כשמדובר על אנשים המתייגעים בתורה?

* * *

מבאר זאת הרבי באופן נפלא:

על התורה נאמר שהיא "חייך ואורך ימיך", כשהמשמעות היא שהתורה לא רק מביאה חיים לאדם כאל מציאות נפרדת, אלא שהתורה עצמה היא-היא החיים שלו; התורה היא תמצית חייו של כל יהודי ויהודי. לפיכך, כאשר האדם עוסק בתורה בצורה מושלמת ומתאחד ממש עם התורה, אִרְאָז מגיע השכר ומשפיע ברכה בכל ענייניו; לא רק הרוחניים אלא אף הגשמיים.

כלומר: כשם ששמחה מושלמת באה לידי ביטוי בכל איברי הגוף עד לריקוד ברגליים, כך איחוד מושלם עם התורה הוא כאשר התורה מרעיפה עליו שפע בכל ענייניו, עד לענייניו הגשמיים. אך כאשר השפע מתבטא רק בענייניו הרוחניים, הרי זו הוכחה שהאדם לא התאחד דיו עם התורה, והתורה לא חדרה אל מהותו העצמית.

נמצא, שדווקא כאשר השפע מגיע לרבדים הגשמיים מתבטאת עוצמת השכר הרוחני. הווי אומר: השפע הגשמי מצביע על איחוד מושלם של האדם עם התורה ("שתהיו עמלים בתורה") עד שהתורה נעשית מציאות אחת איתו ומשפיעה על כל תחום בחייו, אף לצרכיו הגשמיים.

בדומה לכך יש להסביר בעניין הניסים הגשמיים שיהיו לעתיד-לבוא: לימוד התורה בזמן הגאולה יהיה באופן נעלה ביותר, שיקשר את היהודי בקשר איתן עם התורה, עד שהתורה תשפיע ברכה על כל ענייניו עד לדברים הגשמיים⁸.

⁷ תורת כהנים על הפסוק - הובא בפירושו רש"י.

⁸ הסיבה לכך שכיום ענייניו הגשמיים של האדם באים על-ידי טרחה ויגיעה ועובר זמן רב עד שהאילנות מוציאים פירות, אף אם הוא לומד תורה בשלימות, היא מפני שהדברים הגשמיים לא מאוחדים עם שרשם ומקורם הרוחני, ואינם 'כלים' להשפעת הקב"ה. בזמן הגאולה, לעומת-זאת, יהיו הדברים הגשמיים בהתאחדות גמורה עם שרשם. משום כך יניבו האילנות פירות עוד ביום הזריעה, כי השפע מלמעלה יעבור לדברים הגשמיים במהירות ובלי מעכבים כלל.

דברי חז"ל ניתן למצוא התייחסות רבה לייעודים הגשמיים שיהיו בגאולה העתידה. לדוגמה: על הפסוק "ועץ השדה יתן פריו" (המובא בפרשתנו) אומרים חז"ל¹ שלעתיד-לבוא אילני-סרק יתנו פירות; כמו-כן, האילנות יצמיחו פירות באותו יום שיטעו אותם. ובמקום אחר נאמר²: "עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת [מיני ממתקים ובגדים]; ועוד כהנה וכהנה ייעודים גשמיים.

נשאלת השאלה: איזה ערך יהיה לדברים הגשמיים בזמן הגאולה, הלא בזמן זה יהיה העולם אפוף קדושה; כדברי הרמב"ם³ שבאותו הזמן "לא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד..."⁴. לשם מה איפוא ראו חז"ל צורך להאריך בהפלאות עניינים אלו?

להבנת הדברים, יש להקדים שאלה דומה שהתחבטו בה המפרשים:

התורה מבטיחה שכר גשמי על קיום התורה והמצוות, כנאמר "אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו .. ונתתי גשמיכם בעיתם...". ולכאורה עיקר השכר הוא טובה רוחנית לנשמה בעולם-הבא, ומדוע מאריכה התורה בפירוט השכר הגשמי בעולם-הזה? וכי מה ערכו של שכר גשמי על-פני שכר רוחני⁵!

השאלה מתעצמת יותר לאור העובדה שעבודת ה' צריכה להיות 'לשמה'; שלא על-מנת לקבל שכר (אפילו שכר רוחני). כדברי המשנה: "אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על-מנת לקבל פרס". לשם מה אם-כן האריכה התורה בתיאור השכר (ועוד שכר גשמי...)?

במבט ראשון אפשר להסביר זאת על-פי הכלל ש"התורה על הרוב תדבר"⁶: מאחר ואצל רוב האנשים הפרס מהווה תמריץ לעשייה ("על-מנת לקבל פרס") יש צורך לכתוב את פרטי השכר. ולפי שלרוב העם אין הבנה בשכר רוחני, לכן מאריכה התורה בפירוט השכר **הגשמי** - כדי לדרבן ולהמריץ את הכול לעסוק בלימוד התורה ובקיום המצוות.

בדרך דומה ניתן לבאר אף בנוגע לייעודים הגשמיים שיהיו לעתיד-לבוא: הסיבה שחז"ל הפליאו בדבר השפע הגשמי היא כדי לעורר את הציפייה לביאת המשיח, ומאחר ורוב ישראל אינם מבינים בשכר רוחני - הרחיבו חז"ל בשכר הגשמי דווקא. כמו-כן, אף לאחר ביאת המשיח, לא לכל אחד תהיה הבנה והשגה בשכר רוחני,

¹ תורת כהנים על הפסוק (פרק כ"ו פסוק ד').

² מסכת כתובות דף ק"א, עמוד ב'.

³ סוף הלכות מלכים.

⁴ וכפי שהרמב"ם מאריך שם ש"כל המעדנים [יהיו] מצויין כעפר", שלא תהיה להם שום חשיבות, כעפר הארץ.

⁵ יש מפרשים (אברבנאל, כלייקר דעה א' בשם הרמב"ם) המסבירים שהשכר הגשמי המתואר בפרשה על לימוד התורה וקיום המצוות אינו עצם השכר, כי-אם "הסרת המונעים" (כלומר: בכדי לאפשר ליהודי ללמוד תורה ולקיים מצוות בנקל - מסיר ממנו הקב"ה את המונעים' כמחלות ומלחמות וכדומה). אך עדיין טעון ביאור לדעת שאר המפרשים שפירשו שהכוונה כאן היא **לשכר** על קיום התורה ומצוות [ראו סיכום הדעות של המפרשים בכלייקר פרק כ"ו פסוק י"ב].

⁶ מורה נבוכים חלק ג' פרק ל"ד.